

Jaarverslag secretariaat 2024

Ledenbestand

Zoals elk jaar beginnen we ook dit keer weer met de belangrijkste mensen van de heemkring en dat zijn natuurlijk de leden. Het totale ledental is in 2024 gestegen. Een groei van 4 leden. Onderstaand staatje laat de ledenverdeling per plaats in onze gemeente zien.

	1-1-2024			31-12-2024			
	<u>leden</u>	<u>gezinsl.</u>	<u>totaal</u>	<u>leden</u>	<u>gezinsl.</u>	<u>totaal</u>	<u>verschil</u>
Gilze	201	56	257	206	56	262	5
Rijen	163	34	197	162	36	198	1
Molenschot	15	2	17	13	3	16	-1
Hulten	7	1	8	6	1	7	-1
Overige pl.	48	3	51	48	3	51	0
	<u>434</u>	<u>96</u>	<u>530</u>	<u>435</u>	<u>99</u>	<u>534</u>	<u>4</u>

Wat je niet in bovenstaand overzicht ziet is dat we:

- 24 nieuwe leden/gezinsleden hebben mogen inschrijven
- er zijn 6 personen zijn overleden
- en 14 personen hebben hun lidmaatschap beëindigd

Vrijwilligers

Op de peildatum van 1 november registreerden we zeventig vrijwilligers, verdeeld over vijftien werkgroepen, te weten Bezorgers, Bibliotheek en Archief, Boekendistributie, Kadasterkaarten, Facilitaire dienst, ICT, Genealogie, Redactie De Mulder, Tentoonstelling, Tuin en gebouw, Wiki, Archeologie, "Ut Taolgenootschap" en de projectgroepen Dorpswandelingen en 'Kamp Rijen'.

Het bestuur bedankte de vrijwilligers op de vrijwilligersavond van 1 november jl. tijdens een gezellig samenzijn met een pubquiz met leuke prijsjes, een hapje en een drankje. Er waren 33 vrijwilligers aanwezig.

Bestuur

Het bestuur kwam in 2024 negen keer bijeen voor een bestuursvergadering en kwam daarnaast in een kleinere samenstelling bijeen als dit noodzakelijk was.

32 leden bezochten de algemene ledenvergadering op 30 januari 2024.

Er is een paar maal per jaar contact met andere heemkringen in de omgeving.

Lezingen

In 2024 konden we weer zeven lezingen organiseren. De lezingen werden gemiddeld door 25-35 leden bezocht. De lezingen hadden de volgende onderwerpen:

20 februari: WO1 en de Dodendraad "Hoogspanning aan de Nederlandse grens" door Herman Jansen: ca. 35 bezoekers.

19 maart: De Gouden Eeuw van Breda, door Arnoud Bijsterveld: ca. 40 bezoekers.

20 april: "Tussen Kunst & Kliko". Niet doorgegaan.

14 mei: Inval van de Duitsers 10-15 mei 1940: Tony Mouw: ca. 30 bezoekers.

- 17 juni   Lezing 'Steunt de uitgesloten': Kees van der Heijden ca. 40 bezoekers
8 oktober: Openbare lezing in De Schakel: Infrastructuur van vliegveld de Fliegerhorst door Paul Faes: ca.100 bezoekers.
19 november: Openbare lezing in De Boodschap: prof. Wim Klinkert over de bevrijding van Brabant.
9 december: Levenscyclus van een volk honingbijen t.g.v. 100 jaar Imkervereniging Gilze: Wim Backx.

Kunst of Kliko

Voor zaterdag 20 april was een Kunst of Kliko evenement in De Schakel gepland en al ver voorbereid. De aanvankelijke interesse bleek echter niet uit de inschrijving vooraf. De onzekerheid over de opkomst afgewogen tegen de hoge kosten, heeft ons doen besluiten het evenement te laten vervallen zolang nog geen kosten waren gemaakt. Evaluerend denken we dat de inschrijfprocedure onvoldoende is benadrukt en daardoor onbekend was. Inschrijving was nodig om een planning te kunnen maken. Bij spontane opkomst zou er wellicht een grotere opkomst zijn geweest.

Excursie Trayplant

Op 21 mei hebben 22 leden een bezoek mogen brengen aan Trayplant. Dit was een uniek gebeuren dat ons aangeboden werd. Een zeer interessant bezoek.

Jaarlijkse Excursie

Voor de jaarlijkse excursie kozen we 2024 voor Amersfoort op vrijdag 12 juli. Helaas werd de dag gekenmerkt door sterke regenval. In goede samenwerking met de gidsen kon toch een aantrekkelijk programma worden afgewerkt. Ontvangst en lunch in de St. Joriskerk. Daartussendoor een rondleiding door binnenstad Amersfoort. In de middag een geïmproviseerd bezoek aan drie musea naar keuze. De geplande boottocht kon worden afgezegd. Uiteindelijk beleefden de 59 deelnemers een fijne excursie.

Documentaire

Documentaire "Overleven in de schaduw van het vliegveld" i.v.m. 80-jaar bevrijding.
In De Schakel: 24 september totaal ca. 350 bezoekers.
In De Boodschap: 26 november. Ongeveer 400 bezoekers.
's Morgens Scholen, 's middags Zonnebloem/Seniorenvereniging, 's avonds openbaar.

Muziekavond

De Muziekavond was aanvankelijk gepland op 1 november. De artiest was reeds een jaar van te voren geboekt maar moest om medische redenen afzeggen. Daarop is als goed geacht alternatief het orkestje "Dikke Mik" gecontracteerd, maar hierdoor moest de avond worden verplaatst naar 15 november. Er waren ongeveer 50 mensen.

Dorpswandelingen

Op basis van vragen over beschikbare mogelijkheden voor een rondleiding in de dorpen, is het idee geopperd digitale rondwandelingen te maken. Door een werkgroep zijn twee dorpswandelingen gemaakt langs interessante gebouwen en plaatsen in Gilze en Rijen. Deze rondwandelingen zijn te vinden op de al bestaande gratis te downloaden app "Sporenzoeker" van Toerisme de Baronie. Op deze app staan al veel wandelingen in de omtrek van de dorpen. Met onze Dorpswandelingen geven we een aanvulling voor de kernen van de dorpen.

De route van de Dorpswandelingen loopt langs interessante plaatsen waarbij een geschreven tekst toelichting geeft. Bij de meeste locaties kun je doorklikken voor meer informatie waarbij in beeld en geschreven en gesproken tekst.

Tuin/gebouw Heemkring

De werkzaamheden in de tuin en aan de afhang zijn afgelopen jaar verder afgewerkt.

Alle planten(257) zijn van een naamplaatje voorzien en de regeninstallatie is uitgetest.

Het infiltratie systeem blijkt goed te werken, nog geen overstort gezien.

5 Mei werd de tuin onder grote belangstelling door de wethouders Mariëlle Doremalen en Corné Machielsen geopend door de naam "Vrijwilligerspleintje" te onthullen.

Verder bracht de werkgroep zowel de karkooi als de afhang weer op orde zodat ook deze weer te bezichtigen zijn. De vrijwilligers werken nog steeds elke week om alles te onderhouden en op te knappen. Verder zijn er weer plannen om een nieuwe kerststal te maken, maar dat is voor komend jaar.

In het gebouw is een nieuwe ontvochtiger aangeschaft om de tentoonstellingsruimte redelijk droog te houden.

Facilitaire dienst

Als werkgroep zijn wij de gastvrouw en gastheer voor onze leden en bezoekers van de tentoonstelling, bij een lezing of voor een andere activiteit.

Daar hoort ook een kopje koffie of thee bij, maar zeker ook een praatje. Het is erg leuk om zoveel mensen te ontmoeten en hen het gevoel te geven dat zij welkom zijn.

Wij maken ieder jaar een rooster voor onze leden van de werkgroep. De werkgroep bestaat uit acht leden.

Ons gebouw vraagt om sfeervol en opgeruimd te zijn.

Wij zijn altijd op zoek naar nieuwe leden om onze werkgroep te versterken, want vele handen maken licht werk.

Tentoonstelling

De tentoonstelling "Leer voor Leer" was er tot april 2024. In de maanden januari tot april werd de tentoonstelling nog goed bezocht door groepen en belangstellenden.

Na beëindiging van deze tentoonstelling werd afscheid genomen van twee leden en twee gastleden van de tentoonstellingscommissie.

De maanden mei en juni zijn gebruikt om de tentoonstelling op te ruimen en de tentoonstellingsruimte schoon te maken. In juli is er weer gestart met zes commissieleden, waaronder drie nieuwe leden, met de inrichting van de tentoonstelling "Bevrijding en wederopbouw", een herhaling van de tentoonstelling die in 2020 door Corona voortijdig werd beëindigd. Op 30 augustus werd officieel het jaar voor "80 jaar bevrijding" geopend. De opening van de tentoonstelling bij de heemkring was daar een onderdeel van. Op 20 oktober heeft een delegatie uit Gerolstein aan de tentoonstelling en de heemtuin een bezoek gebracht.

Ook een dagopvang uit Gilze is geweest.

De zondagmiddagen worden tot nu toe zeer goed bezocht.

Boekendistributie

Boekendistributie beheert en verkoopt de boeken die de heemkring uitgeeft. Dat gebeurt elke 1^e zondag van de maand tijdens de tentoonstelling waar alle boeken te koop worden aangeboden. Daarnaast zijn onze boeken via de website te bestellen en ook via [bol.com](https://www.bol.com) is een deel van onze boeken verkrijgbaar. Boekendistributie verzorgt de verzending en de financiële afwikkeling. Omdat er ook wel boeken terugkomen (b.v. uit nalatenschappen) zijn exemplaren die al lang zijn uitverkocht vaak toch nog beschikbaar.

Ook de verkoop van Mulders (vrijwel alle nummers zijn nog te koop) regelt boekendistributie.

Kortom voor alle vragen over boeken en Mulders kan men bij de boekendistributie terecht via de website of de email van de heemkring.

Boeken

Dit jaar hebben we het boekenbestand een keer tegen het licht gehouden. Boeken die geen enkele relatie hadden met onze gemeente, de regio of provincie hebben wij uit onze bibliotheek verwijderd. Hierdoor werd het boekenbestand met 300 stuks verlaagd tot bijna 1400 boeken.

Documenten

De werkgroep is bezig met het inventariseren en archiveren van de documenten die in het bezit zijn van de heemkring. De voor de geschiedenis van Gilze en Rijen relevante documenten worden beschreven en de archiefdozen worden naar onderwerp via Memorix gedigitaliseerd en op de beeldbank gezet. Op deze manier is digitaal terug te vinden welke

documenten in welke doos in het archief zitten. Hierdoor wordt het archief overzichtelijker en toegankelijker voor onderzoek. In het afgelopen jaar is gewerkt aan het ordenen en op categorie verwerken van het archief dat door de familie Aarts uit Gilze is geschonken. Nu volgt de beschrijving in Memorix zodat dit archief binnenkort via de website doorzoekbaar is.

Daarnaast wordt op eenzelfde manier gewerkt aan het nagelaten archief van Jeanne de Hoon en aan documenten over de Tweede Wereldoorlog. In verband met een wijziging in de bezetting van vrijwilligers is er ook veel tijd gaan zitten in het eigen maken van en werken met Memorix. Voorts wordt gewerkt aan het maken en onderhouden van procesbeschrijvingen van de verschillende werkzaamheden van de werkgroep. De resultaten hiervan zijn gebundeld in diverse ordners die te vinden zijn in de vitrinekast.

Voorwerpen, audio, video en bibliotheek

De aanwezige voorwerpen worden geïnventariseerd en opgeschoond. Dubbele exemplaren zijn verwijderd en relevante voorwerpen worden gefotografeerd. De foto's worden per onderwerp via Memorix op de beeldbank gezet zodat we een digitale toegang krijgen tot de voorwerpen die in het bezit zijn van de heemkring. Verder houdt de werkgroep zich bezig met het digitaliseren van video, audio, foto's en dia's. Nieuwe boeken worden beschreven in Memorix en daarna met de juiste code in de bibliotheek geplaatst.

Weekbladen gedigitaliseerd

Het Weekblad Gilze en Rijen is in samenwerking met Drukkerij E.M. de Jong, de gemeente Gilze en Rijen en door het Regionaal Archief Tilburg in de loop van het afgelopen jaar gedigitaliseerd. De heemkring heeft unieke exemplaren van voor de Tweede Wereldoorlog. Alle papieren versies zijn naar Tilburg gegaan. Dit betekent dat we veel ruimte hebben gekregen in de archiefkamer en dat we nu digitaal op onderwerp kunnen zoeken in de digitale weekbladen. Dit is een belangrijke bron van informatie.

Fotoarchief

Er is een grote hoeveelheid gescande foto's bekeken die in het verleden zijn blijven liggen. Deze zijn op relevantie beoordeeld, beschreven en op de beeldbank gezet. Verder worden de dubbele foto's die op de beeldbank staan zoveel mogelijk verwijderd, dit is een voortgaand proces omdat daar niet systematisch naar kan worden gezocht. Nieuwe aangeboden foto's worden beoordeeld, gescand en via Memorix op de beeldbank gezet. Er komen zeer regelmatig vragen binnen over ons fotomateriaal. Die vragen kunnen we meestal naar tevredenheid beantwoorden.

Genealogie

Bidprentjes

Ook in 2024 is hieraan gewerkt. Alle bidprentjes zijn gescand en in het archief gezet. Momenteel staan er 23.003 op onze beeld- en archiefbank. Regelmatig komen er aanvragen binnen via de mail. Ook op de eerste maandagavond van de maand krijgen we vaak bezoek.

We hebben bijscholing gekregen in Aldfaer. Hierdoor kunnen we bezoekers beter wegwijs maken met dit programma.

Werkgroep Dialect 'ut Taolgenòtschap'

Ondanks dat 'ut Taolgenòtschap' dit jaar niet veel naar buiten trad, heeft de werkgroep wel elke uitgave van "De Mulder" in 2024 een bijdrage mogen leveren.

De werkgroep heeft zich in 2024 hoofdzakelijk bezig gehouden met; zichzelf te bekwamen en verbeteren in hun eigen kennis, gebruik, spreken en schrijven van het dialect in Brabant maar vooral in het dialect van onze eigen gemeente Gilze en Rijen. Dit doen wij door onderlinge discussies over het dialect en de verschillen in onze vier kerkdorpen tijdens onze twee maandelijksse bijeenkomsten.

Maar ook volgde een afvaardiging van onze WD (werkgroep dialect) de schriftelijke Lesmodule/ Diversiteit, ontwikkeld door professor Jos Swanenberg van de Tilburg Universiteit.

Ook volgden wij met enkele WD-leden het promotie college van Kristel Doreleijers over Brabants dialect aan de Tilburg University en gingen we met enkele WD leden naar de lessen van het Erfgoed Brabant "Wat je zegt ben je zelf"-project, een indicatie voor leerlingen van eerste klas havo/vwo.

Met twee personen namen we deel aan de cursus "Hoe spel ik mijn dialect" bij Erfgoed Brabant in 's Hertogenbosch door Yoïn van Spijk (opvolger van Hoogleraar Jos Swanenberg).

Ook namen we deel aan de digitale Workshop "Brabanders en hun taal" deze lessen zijn digitaal via Teams en volgden digitale lezingen "Gij" van Yoïn van Spijk.

Wij bezoeken met zoveel mogelijk mensen van de werkgroep de jaarlijkse Gij-dag: Dialect allicht!? Juist om zelf op de hoogte te blijven op taal- en vooral op dialect niveau. Dit is een jaarlijks dialecten festijn georganiseerd door Erfgoed Brabant in Goirle. Natuurlijk was onze WD daar in november ook weer aanwezig .

Verder zijn we bezig met de voorbereiding van een dialect-avond voor alle heemkringleden die voor dinsdag 14 januari 2025 is gepland.

Kadaster

Binnen de werkgroep Kadaster is en wordt hard gewerkt om de werkgroep weer op de kaart te krijgen. Het afgelopen jaar zijn er wat ontwikkelingen geweest binnen de werkgroep. De werkgroep bestaat nu uit drie personen, waardoor de continuïteit gewaarborgd is.

Vanaf kwartaal twee wordt er hard gewerkt aan de kennis en kunde van deze nieuwe leden.

Onder andere Haza, Qgis en Kadasterviewer -tools die door de werkgroep gebruikt worden- moeten worden aangeleerd. Dit zal zeker nog tot in 2025 zijn beslag vinden.

De database van Haza is m.b.t. de gebruikte achtergrondkaarten geactualiseerd.

De laatste versie van Haza is d.m.v. verlenging van het onderhoudscontract aangeschaft en samen met de actuele bestanden op al onze pc's geïnstalleerd.

De gepersonaliseerde abonnementen van Haza en Mijn Kadaster zijn omgezet naar de rechtspersoon Heemkring Molenheide.

Correspondentie loopt nu via het secretariaat.

Toekomstige personeelwisselingen leiden wel tot aanpassingen binnen de werkgroep, maar hebben geen invloed meer op het abonnement.

In 2024 zijn er een viertal vragen binnengekomen die door het nodige uitzoekwerk een goede training voor de nieuwe werkgroepleden betroffen.

Ten behoeve van een actuele website wordt gewerkt aan:

- een beknopte beschrijving van het doel van de werkgroep Kadaster.
- Een beschrijving van aanwezige bronnen binnen de heemkring.
- Een beschrijving van het Kadaster proces zodat geïnteresseerden zelf aan de slag kunnen.

Bij de opzet van de website zal er geprobeerd worden om de teksten zo op te stellen dat geïnteresseerden verleid worden tot een bezoek aan de heemkring.

Kamp Rijen

We wachten nog op definitieve toestemming van Defensie om een wandelroute te maken in het bosgebied in Rijen. We zijn in gesprek.

Schrijversteam Wiki Gilze en Rijen / project Oorlogsslachtoffers

Als schrijversteam van Wiki Gilze en Rijen hebben we eind augustus 2024 het project 'Geef elk oorlogsslachtoffer een gezicht' gepresenteerd! We deden dit bij de kick off van tachtig jaar bevrijding. In samenwerking met de tentoonstellingscommissie hebben we een hoekje van de tentoonstellingsruimte ingericht, waarin we aandacht kunnen blijven vragen voor de 88 slachtoffers uit

onze gemeente. Omdat het belangrijk is te blijven herdenken, maar ook omdat we nog steeds beeldmateriaal en achtergrondverhalen kunnen gebruiken. We hebben veel onderzoek gedaan, hebben tientallen nabestaanden gesproken en konden met hulp van hen al veel mooie digitale pagina's op de wiki Gilze en Rijen samenstellen. We zijn dus al een aardig eind op weg, maar er blijven slachtoffers die we nog beter willen belichten.

Alle gegevens die we nu nog krijgen, dragen bij aan onze volgende plannen. Want na de presentatie zijn we meteen aan de slag gegaan met een boek over de oorlogsslachtoffers. Van verschillende kanten is hierom gevraagd. En dat betekent websiteteksten herschrijven, uniformiteit nastreven maar tegelijkertijd recht doen aan het verhaal van ieder individueel slachtoffer en intussen ook nadenken over de meest geschikte vormgeving die hierbij past. Nog werk genoeg dus.

Maar op dit moment willen we in ieder geval onze collega-vrijwilligers en -werkgroepen al bedanken voor de afbeeldingen, contactpersonen, gegevens en tips die ze hebben aangedragen voor de pagina's van de oorlogsslachtoffers.

Nog eens naar de digitale pagina's kijken? Ga naar

[https://wikimiddenbrabant.nl/Categorie:Oorlogsslachtoffers_Gilze, Rijen, Hulten, Molenschot](https://wikimiddenbrabant.nl/Categorie:Oorlogsslachtoffers_Gilze,_Rijen,_Hulten,_Molenschot)

Publicaties

In 2024 zijn onder meer de volgende onderwerpen in publicaties aan de orde geweest:

- Nieuws op de website
- Artikelen uit De Mulder
- Wiki Gilze en Rijen
- Dialecten werkgroep 'Ut Taolgenootschap'
- Facebook
- Tentoonstelling

Maandelijks staat er een artikel op een volle pagina in Weekblad Gilze en Rijen.

- januari: De Katholieke kerken Gilze en Rijen door de eeuwen heen
- april: Ballingsweg en Rijksweg stevig op de schop
- mei: Gevallen voor het vaderland
- juni: Protest en komst straaljagers jaren '70
- september: 500 Jaar parochie Rijen
- oktober: 't Boerke en de cafés.
- november: v.d Valk 50 jaar in Gilze en Rijen
- december: Digitalisering weekblad

Nieuwsbrief

Er verschenen in 2024 in totaal twaalf nieuwsbrieven. Die gingen naar 436 adressen voor leden en familieleden.

Nieuw is dat mensen(niet leden) voor een half jaar kunnen inschrijven voor de nieuwsbrief. Hiervoor liggen bij avonden en op de eerste zondagmiddag van de maand intekenformulieren.

Werkgroep archeologie

Dit jaar is de werkgroep archeologie niet actief geweest, wegens tijdsgebrek van onze archeoloog!

Wel is bij de reconstructie van de Oude Rijksweg bij Hulten een oudere weg aan het licht gekomen. Het gaat om de kasseien van de voorganger, die een oorsprongsdatering moet hebben in de Franse tijd. De route is vermoedelijk nog ouder: onder de weg zijn karresporen gevonden, die duiden op een onverhard pad. Meerdere leden zijn een keer gaan kijken. Het onderzoek werd mogelijk door de oplettendheid van de uitvoerder, archeologen van de RWB en BAAC.

De Provincie Noord-Brabant is aan het kijken naar de inrichting van die plek, inclusief de restanten van de oude weg.

Kwartaalblad De Mulder in 2024

In januari 2024 verscheen er geen uitgave van De Mulder. In plaats daarvan kregen alle leden van de heemkring 'Steunt de uitgeslotenen' in de bus, het nieuwe boek over de katholieke arbeidersbeweging in Gilze en Rijen, geschreven door Kees van der Heijden.

In het nummer van april (169) stond een artikel over de verhoudingen tussen de smokkelaar, de marechaussee en de commies. Verder onder andere de geschiedenis van de Eerste Rijense Vogelvereniging, een herinnering aan de Voetbalclub 'De Gilsche Jonge Trappers' en een huwelijksgedicht van Graad van Arendonk.

Hoe Rijen leerde dansen lezen we in het artikel 'Ans van Tiel en de balletschool Sylphide' in de uitgave van juli (170). In dit nummer ook een terugblik op het ontstaan en de ontwikkelingen in de loop der jaren bij Geitenfokvereniging St. Anna.

Sneuvelen op de eerste oorlogsdag. Het overkwam Lodewijk Moller en we lezen over zijn leven in het oktobernummer (171). Hierin ook deel 1 van het industrieel smalspoor in de gemeente Gilze en Rijen en omgeving: Luftwaffe en Defensie.

De redactie van De Mulder heeft vier keer vergaderd om artikelen te bespreken, ideeën voor nieuwe kopij uit te wisselen en de inhoud voor volgende nummers vast te stellen.

80 Jaar vrijheid

Tachtig jaar bevrijding /vrijheid

Heemkring Molenheide is ook deze keer bij de herdenking en viering van tachtig jaar bevrijding deelgenoot in het project Bevrijding met een aantal deelprojecten.

- met de Herinneringsroute door onze kernen
- de tentoonstelling 'Bevrijding en wederopbouw'
- het project 'Geef ieder oorlogsslachtoffer een gezicht'
- het betrekken van leerlingen van de basisscholen bij deze tentoonstelling. Scholen komen in 2025 naar de tentoonstelling
- voor het vertonen van de documentaire voor leerlingen van de basisscholen hebben wij een verkorte versie gemaakt
- de documentaire is ook vertoond aan de seniorenverenigingen, de Zonnebloem en voor de kopers van kaarten in de vrije verkoop
- we hebben twee openbare lezingen verzorgd
- gewerkt aan een nieuwe vorm van een bevrijdingslint (wordt in de periode maart/mei 2025 nog geplaatst)

Al met al kunnen we terugkijken op een succesvol programma met grote deelname van onze inwoners.

Onze sponsors in 2024:

Global-e voor de webhosting. Ouweland ontwerp (creatieve vormgeving) en Damen-De Kort-van Tuijl notarissen maken De Mulder mede mogelijk. Rabobank Gilze sponsorde via de clubkascampagne onze Heemkring.

Verder hebben we in februari 2024 een mooie donatie gekregen van Ericsson.

Gilze en Rijen januari 2025,
Marian van Kessel en Jannie Faes
(secretariaat)